

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum sit maxima virtutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ferunt homini estimationem, quod sit aliquid in futurum passurus. Vnde tales dum sunt in hac dispositione, non misentur, secundum illud Prouer. 27. Ira non habens misericordiam, neq; erupens furor. Et ex simili ratione superbi non misentur, q contemnunt alios, & reputat eos malos. Vn reputant, quod digne patiantur, quicquid patiuntur. Vnde & Greg. * dicit, quod falsa iustitia, scilicet superbiorum, non habet compassionem, sed deignationem.

Homil. 34. in Euang. non lege a principio.

¶ Super quasi, trigesima articulum tertium.

ARTICVLVS III.

Utrum misericordia sit uirtus.

1. 2. q. 59. articulo 1. ad 3. Et 3. dist. 3. q. 1. art. 3. q. 2. ad 2. Et mal. q. 10. articulo 2. ad 8. * Lib. 2. c. 5. a med. to. 5. Cap. 3. circa finem.

In coniuratione. Causa in e. causi ritualis est, Caesaris oratio, in prin. illius.

* li. 2. Rhet. e. 9. in prin. Ca. 9. i principio. to. 6.

Q. preced. art. 4.

li. 2. Ethic. cap. 7. to. 5.

lib. 9. ca. 5. ante mediu. tom. 5. In fine orationis pro Q. Ligario q incipit. Nomen crim.

lib. 9. ca. 5. circa mediu. tom. 5.

IN q. 30. art. 3. nota, quod si non peccet specialiter & communem rationem boni, secundum quam distinguuntur charitas & misericordia, uide articulum primum sequentis questionis in corpore, & ad ultimum, quia sic clara erunt tibi oia. ¶ Secundo nota, qd in responsione ad secundum ly, ut ibidem dicitur, refertur non solum ad ultimam sententiam, sed & ab eodem more descendens, sed ad penultimam est, i. & utrumque est laudabile, ita quod author non asserit: sed recitat utrumque, esse laudabile secundum sententiam Aristotelis. Inferius autem ipse reprehendit hoc dictum Aristotelis, autoritate scripturae in loco proprio, scilicet in tractatu de uindicta.

Q. 2. Præter. Nihil quod est contrarium uirtuti, est laudabile: sed nemesis contrariatur misericordiae, ut Philosophus dicit in 2. Rhetor. nemesis autem est passio laudabilis, ut dicitur in 3. Ethicorum: ergo misericordia non est uirtus.

¶ 3. Præter. Gaudium, & pax non sunt speciales uirtutes, quia consequuntur ex charitate, ut supra dictum est: sed etiam misericordia consequitur ex charitate. sic enim ex charitate stemus cum fletibus, sicut gaudemus cum gaudentibus: ergo misericordia non est specialis uirtus.

¶ 4. Præter. Cum misericordia ad vim appetitiuam pertinet, non est uirtus intellectualis, nec est uirtus theologica, cum non habeat Deum pro obiecto. Similiter etiam non est uirtus moralis, quia necesse circa operationes: hoc enim pertinet ad iustitiam. Nec est circa passionem: non enim reducitur ad aliquam duodecim medicatum, quas Philosophus ponit in 2. Ethic. ergo misericordia non est uirtus.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in 9. de ciuit. Dei. Longe melius, & humanius, & piorum sensibus? accommodatus Cicero in Caesaris laude locutus est, ubi ait. Nulla de uirtutibus tuis nec admirabilior nec gratior misericordia est: ergo misericordia est uirtus.

RESPONDEO. Dicendum, quod misericordia importat dolorem de miseria aliena. Iste autem dolor potest nominare uno quidem modo motum appetitus sensitui, & secundum hoc misericordia passio est, & non uirtus. Alio uero modo, potest nominare motum appetitus intellectui, secundum quod alicui displicet malum alterius. Hic autem motus potest esse secundum rationem regulatus, & potest secundum hunc motum ratione regulatum regulari motus inferioris appetitus. Vnde Augustinus dicit in 9. de ciuit. Dei, quod iste

motus animi. scilicet misericordia, sensu tribuitur ita præbetur misericordia, ut conferentur ut cum indigni tribuitur, siue cum indigni. Et quia ratio uirtutis ratione regulatur, ut ex hoc patet, consequens est misericordiam esse uirtutem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illa Salustii intelligitur de misericordia, quod est passio ratione non regulari. Ita consilium rationis, dum facit a iustitia dicitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod loquitur de misericordia, & nemesis, scilicet utrumque est passio, & habent quidem eandem ex parte estimationis, quam habent nemesis, de quibus misericors dolet, inquam malique indigna pati. Nemesis autem in quantum æstimat aliquos digne pati, si indignis bene accidat. Et utrumque est, sed proprie misericordiae opponitur malitia, ut supra dicitur.

AD TERTIUM dicendum, quod gaudium & pax inueniuntur super rationem boni, quod est obiectum rationis: & ideo non requirunt alias uirtutes: sed misericordia respicit quantum ad rationem, scilicet miseriam eius, cuius misericordiam dicitur nemesis: quia ab eodem more descendens, ut in 2. Rhetor. * dicitur. Has autem misericordiam non ponit uirtutes, sed passionem secundum quod sunt passionem, laudabilis tamen prohibet, quin ab aliquo habetur deum, & secundum hoc assumitur ratio.

AD QUARTUM dicendum, quod misericordia non est uirtus, est uirtus moralis, quia ex illa uirtute reducitur ad illam, ut supra dicitur nemesis: quia ab eodem more descendens, ut in 2. Rhetor. * dicitur. Has autem misericordiam non ponit uirtutes, sed passionem secundum quod sunt passionem, laudabilis tamen prohibet, quin ab aliquo habetur deum, & secundum hoc assumitur ratio.

ARTICVLVS IIII.

Utrum misericordia sit maxima uirtutum.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod misericordia sit maxima uirtutum. Maxime enim ad uirtutem pertinere uidetur cultus diuinus: sed misericordia cultus diuino præfertur, secundum illud Osee 6 & Matth. 23. Misericordiam uolo, & non sacrificium: ergo misericordia est maxima uirtus.

¶ 2. Præter. Super illud 1. ad Tim. 4. Pietas ad omnia uirtus est. * dicit glossa. Ambrosij. Omnis summa disciplina christiana in misericordia & pietate est: sed disciplina christiana continet omnem uirtutem: ergo summa totius uirtutis in misericordia consistit.

¶ 3. Præter. Virtus est, quæ bonum facit habentem: ergo ratio aliqua uirtus est melior, quæ ratio facit hominem Deo similiorem: quæ per hoc melior est homo, quod Deo est similitior. Et hoc maxime facit misericordia, quia de Deo dicitur in Psal. 144. Quod miserationes eius sunt super omnia opera eius. Vnde & Lucæ 6. Dominus dicit. Estote

ponitur superior & melior; sed non ceteris virtutibus, ad quas...

miseri cordes, sicut & pater vester miseris erit. misericordia igitur est maxima uirtutum.

SED CONTRA est, quod dicit Apostolus ad Colossens. 3. cum dixisset, Induite uos sicut dilecti Dei uiscera misericordiae...

RESPON. Dicendum, quod aliqua uirtus potest esse maxima dupliciter. Uno modo, secundum se: alio modo per comparationem ad habentem...

quid attenditur quantitas virtutis secundum se, scilicet secundum perfectionem, quam in seipsa exigit secundo respectu ad habentem...

miseri cordia non est maxima, nisi ille qui habet, sit maximus, qui nullum supra se habeat, sed omnes sub se. Etenim qui supra se aliquem habet, maius est & melius coniungi superiori...

habet Deum superiorem, charitas, per quam Deo unitur, est potior quam misericordia, per quam defectus proximorum supplet: sed inter omnes uirtutes, quae ad proximum pertinent, potissima est misericordia...

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Deum non colimus per exteriora sacrificia, aut munera propter ipsum, sed propter nos, & propter proximos. Non enim indiget sacrificijs nostris, sed uult sibi ea offerri propter nostram deuotionem...

Ad secundam autem dicitur, quod misericordia talis, est perfectionis simpliciter summa: unde non potest altioris ordinis uirtus dari.

Ad tertiam demum dicitur, quod licet praecipere sit etiam superioris, longe altius tamen misereri est superioris: quia praecipere est superioris in motione inmatia, misereri uero est superioris in subleuatione a miseria...

Ad alterum dubium de misericordia in Deo dicitur, quod misericordia secundum se est maior charitate secundum se, ut in littera dicitur, propter rationem dicitur. In tali autem habente utramque scilicet in Deo, uidetur mihi quod, formaliter loquendo, praescedat utrimque misericordia, & charitate, charitas sit melior, quia melius est Deo diligere se, quam subleuare caetera a miseria...

Ad quartum ergo dicitur, quod misericordia non est maxima habenti, nisi habens sit maximus. Et sic patet, quod misericordia & secundum se, & in Deo est maxima uirtutum, quia melius est eis coniungi superiori, quod fit per uirtutes theologicas, quam habere misericordiam, quae non eleuat in sublimitatem simpliciter...

in eodem quarto art. deo dubia restant. Primum de comparatione misericordiae ad reliquas uirtutes, quae sunt ad proximum: quod tractatis omnibus uirtutibus uidentur. Secundum in responsione ad primum. Quomodo sacrificio exteriori non colimus Deum propter seipsum, sed propter nos, & proximos: quod in tractatu de religione uidentur.

¶ Super

